

HARC AZ EGYETEMÉRT

(RÉSZLET EGY EPOSZBÓL)

„A cégtáblákat, cégéreket leszerelő és más utcákba elhurcoló, csínytevő diákok 1451-ben egy tekintélyes özvegyasszony, Bruyères-né háza elől kiástak egy nevezetes mérföldkövet, melyet tréfásan régóta „pet-audiable”-nak (ördögfingnak) neveztek. A követ elcipelték és ünnepélyesen fölállították a diáknegyedben. Az asszony panaszt tett, és visszakövetelte a követ. A város rendőrkapitánya, Robert d’Estouteville (...) igazságot akart szolgáltatni, a diákoktól elkobozta a követ, s a Királyi Palota udvarában helyezte biztonságba. A diákság azonban megostromolta a palotát, és visszaszerezte a követ. (...) A rendőrkapitány (...) 1453. május 9-én embereivel megszállta a diáknegyedet. (...) Negyven diákot letartóztattak. (...) Az egyetemi hatóság az illetéktelen rendőri beavatkozás ellen azzal tiltakozott, hogy beszüntette az egyetemi előadásokat (...) elrendelte a templomok bezárását. A hosszan húzódó ügy (...) végül is az egyetem győzelmével végződött, a diákok elégtételt kaptak.” (Szegei Pál)

6. ÉNEK

Az ördög-ügy

1

Az özvegy azonban nem várhat,
az ördög is segít neki,
majd megmutatja a világnak,
mik is a pénz érvei.
A pusztulást nem nézheti,
aki érzékeny a dolgokra.
Hogy tevékeny, kiélvezi,
maga gondját maga megoldja.

2

Hiszen tudja, hogy mi hiányzik
a világból és itt a térről,
egy útmutató, mi a házig
vezet akárkit el vidékről,
valami kő az utcaképből
a világ egységéhez kéne,
ami aztán bőven megtérül –
az ördög meglassult beszéde.

3

A diákoknak azért kellett,
mert titkos pénzekre mutat,
varázskő volt az, pokolfelleg,
soha nem ismert árnyalat,
éjszakánként egy árnyalak
kilépett belőle, s rátámadt,
ki gyanútlanul elhaladt
arra, megszerezte magának,

4

kéretlen tanácsot adott,
mindig hatásos, mindig aljas
volt a szava, s a hajnalok
megmutatták a bonyodalmat,
hogy éjjel megint vad hatalmak
csaptak össze titkon a kőnél,
hogy levágott fülek maradtak
ott, fagyott jajszó, kiömlő vér.

5

Kiment az özvegy reggelente,
gyakran elszórt pénzt is talált,
mi értékes volt, összeszedte,

és kiborzonghatta magát,
hogy ahol él, milyen világ,
mindennek van éjjeli arca.
Az ördög torkába belát
itt, s mindez nagyon felkavarja.

6

A talált érték sem kevés volt,
fontosabb a biztos tudás,
hogy megértheti az egész kort,
mi csak megrögzött árulás,
kéj és erőszak, semmi más,
nincs itt igény az angyalokra,
az ördögé a jó fogás.
Mindig szüksége volt egy okra,

7

hogy magyarázata legyen,
miért nem megy el a misére,
miért nem él, és Istenem,
miért hajtja rosszra a vére.
Így szüksége volt a kövére,
mi ott állt az ablak alatt,
veszélyes volt, ezért megérte
töprengeni, s egy gondolat

8

már egyre jobban eluralta,
a kőfaragók utcájába
ment, amíg még az ördög arca
ott van előtte, folyton látja,
találjon egy olyan szobrászra,
aki megérti hallomásból,
s fehér mészkőből megcsinálja,
mi úgy hiányzik a világból,

9

az ördögarcú kilométer-
követ. Hiszen pótolható,
mi vaskos, földi, és nem éter-
i szépség, vagy nem megható
festmény, gyors háborús adó.
Sokféleképpen kirabolnak,
senkinek sem elég a szó,
de pár arany mindent megoldhat.

10

Az özvegy ebben tévedett!
A kőfaragók elpirultak:
Az ördögről a méretet
hogyan vegyem le? A pokolnak
mindig csak bajai adódnak,
jobb nem keveredni bele.
És a templomban is leszólnak.
Oda az ember élete.

11

Egy tudós eladhatja lelkét,
a mesternek nincs is olyan,
a faragásban néha elvét
egy apróságot, s odavan
egy napi munka. Elrohan
az élet ördög nélkül is,
már belebuktak annyian.
Engem semmi se kényszerít,

12

engem semmi se kötelez,
hogy nagy dolgokért feláldozzam
a biztonságos életet.

Valaha én is ábrándoztam,
az öröklétért voltam gondban,
de ez az út nem visz oda.
Néha művész vagyok álmomban –
fölébredek, s minden oda.

13

Nem faraghatok ördögportrét,
ahhoz túl kis ember vagyok.
Hogyha magától elcipeltek
a követ, nem tréfadolog.
A sors ellen nem lázadok,
magának is ezt tanácsolnám.
De mérföldkövet faragok,
ha kívül áll az ördög dolgán.

14

Az ördög-ügyből kikerülni,
lehet ez is művészi cél,
kicsit égi, és kicsit földi,
a problémák mellett beszél,
de nem papír, nem is acél,
csak értéktelen kőből készül,
a munka sok, a forma szép,
ezért alkalmas menedékül.

BALLADA A MŰVÉSZET HATÁSÁRÓL

A művészet anyagi érték,
az érték nem mindig anyag,
ezt már többen elbeszélték,
mégis elmondatlan marad,
amíg meg nem érted magad,
a lényegre magad kell rájöjj,
és akkor is egy pillanat,
aztán a megértés is rád dől,

belep, ami látni segített,
a sötétben tapogatózol,
hogy nem érted, végre megérted,
hogy semmi se jó épp a jótól,
a rossznak pedig bárhogya hódol,
a művész körül egy varázskör
van, nyáron hóból,
aztán a megértés is rád dől,

hiszen nem is érteni kell,
nem a levőt fönntartani,
a nemlétből, ami figyel,
közelségét kimondani,
ez a legnagyobb valami.
Semmi művészet, már csak elvből
sem, tanácsot nem hallani,
aztán a megértés is rád dől.

AJÁNLÁS

Rémült olvasó, megnyugodhatsz,
a nemértés leszáll rád föntről,
a félreértés is megmozgat,
aztán a megértés is rád dől.

7. ÉNEK

Az ördögszél futása

1

Hogyan esett, végül mi történt
a kővel pár nappal korábban?
Elszökni hagyták, mint egy őslényt,
mely kővé vált saját korában,
de mozogni vágy mostanában.
Nem tudni, hogy került oda,
egykor itt volt egy ördögállam
mindig rohadt fővárosa.

2

Aztán az emberek követték,
gallok, latinok, franciák,
az ördögnépet elfeledték,
pár kő maradt meg legtovább.
Egy részeg diák így dumált,
nevezzük el Robespierre-nek.
Milyen nevek élnek tovább?
Melyek tartalmaznak némi elvet.

3

A szép Danton, ásót hozott,
a többiek is mind szerszámot
ragadtak, mert minden mozog,
ha felforgatjuk a világot.
Ilyen csodát senki se látott,
megindult a diák-negyed,
tengerként szétnyílt, ami állott,
elaggott volt és téveteg.

4

Nem lázadásnak indult persze,
de benne volt lélegzete,
amit, ha dühvel elkeverték,
az ócskaságnak végzete.
Mindenki tudta, élt vele,
a nevetés égisig csapott,
a sötét az izgalmat növelte,
és indultak a csapatok.

5

Egyszerre röhögve és csendben,
egyszerre változást akarva,
de nem is sejtve, mi van ebben,

új ördögöt festve a falra,
majd őt is felhasználva arra,
a híres követ kiemeljék,
s vigyék a túlparti talajra.
Mért van fent föld, és mért van lent ég?

6

Azt hiszed, ez csak gazemberség?
A tolvaj is egyetemista
volt köztük, magiszter. A lelkét
mind eladta. S így kapta vissza.
A polgártól megkaparintva,
kívül feudalizmuson,
Isten felé meghosszabbítva,
még rossz felé is jó úton.

7

Igaz úton még rosszfelé is,
független összetartozás,
az öröm közelségét érzik,
gondolkodni mer sok diák.
Az ilyenféle orgiák
is zsenialitást csiholnak,
a világépítésre vár,
és rájuk dől a béna holnap.

8

Nem ördöggel fognak szerződni,
nem szolgálnak királyokat,
nem pokolbéli és nem földi
semmilyen fontos feladat.
A kő jelkép, a múlt kihagy.
Ott az egyetem udvarán
az ördöggő csak kő marad.
Ki hisz babonákat ma már?

9

A Biblia, s a józan ész,
a részegség, s az oktatás,
a félelem, az éhezés,
a másra hagyott szolgaság,
a jól megfontolt lázadás,
a jogok tiszta rendszere,
ez szabadság, mi volna más,
hülye, aki nem él vele.

10

A kő ővelük menekül,
futnak a vak sötéten át,
a campus udvarára ül,
nem lép innen soha tovább.
Borral locsolták, így szokás,
de hirtelen egy ördögarc
mutatta meg rajta magát,
egy fény villant, hogy mit akarsz,

11

egy kénfelhő, hogy hol vagyok,
rosszkedve támadt az ördögnek:
Ti inkább vagytok angyalok,
pedig hívei a bűnöknek,
de a dolgok furcsán működnek,
nemrég még Jean d'Arc járt elől,
most részeg ficsúrok hősködnek,
s egy egész korszak összedől.

12

Szakadt ruhák és betegségek,
egyetemi agyszülemény
mögül felszálló bárgyú ének,

így kap új formát a remény.
Mit kívántok, azt kérdem én,
bár nem azért, hogy teljesítsem,
átfutott párotok fején,
ha én vagyok, miért van Isten?

13

S ha ő van, én mit akarok?
Barátok vagyunk, ellenségek?
Rendőrré, pappá változok,
az Isten legyen a tiétek.
Ember, a változást megérted?
Itt majd egy miniháború lesz.
A baj, a nyomor újraéled.
Étel nem lesz, de lesz elég szesz.

14

Hogyha a titkok érdekelnek,
ne velem szerződjetek akkor,
ha megtagad mindenki, s elvet,
gyorsan eljöhét az aranykor.
De hagyok itt annyit magamból,
e követ, hogy adjon erőt,
urat formálni szamarakból.
Épüljön hülyeség-erőd.

15

A harcot most megnyeritek,
de eljön az ökör-királyság.
Az égbe az út meredek,
az emberek nem is kívánják.
Hogy mi lesz majd, inkább kívárják,
a tudás magára marad,
a művészetet majd leváltják.
Ó, boldogító pillanat!

16

Nem én kellek, de engem kaptok,
nem engem kaptok, szinte senkit,
egy szirtisas helyett galambot.
A patanyomok azt jelentik,
kisértek épp, csak legyen kit,
kisértet az már, és nem én.
Az újkor engem is legyengít,
eltűnök majd a közepén.